

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Celoštátne kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

18. ročník, školský rok 2025/26

Testové úlohy pre kategóriu C (9. ročník ZŠ a 4. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Rozhodnite, či uvedené tvrdenia, spojené s bitkou pri Moháči, sú pravdivé alebo nepravdivé. Správnu odpoveď áno/nie označte (zakrúžkujte) v odpovedňovom hárku.

- a) v stredoeurópskom priestore tradične predstavuje prelom medzi starovekom a stredovekom
- b) jedným z vodcov uhorských vojsk v tejto bitke bol šľachtic Juraj Zápoľský
- c) krátko po bitke obsadili osmanské vojská Budín, Pešť aj Bratislavu
- d) palatín Ján Zápoľský sa bitky nezúčastnil
- e) medzi účastníkmi bitky bol aj poľský kráľ, ktorý v bojoch padol

2.* Vytvorte správne dvojice z uvedených číselných údajov a ich významu, ktoré sa týkajú bitky pri Veľkých Vozokanoch. Kombinácie písmen a čísel zapíšte do odpovedňového hárka.

Pri jednej z odpovedí si môžete pomôcť aj pripojeným výrezom z obrazu, na ktorom vidíte časť pohrebného sprievodu, ktorý sa uskutočnil v Trnave po tejto bitke.

a) 1	1) počet padlých príslušníkov šľachtického rodu Esterháziových
b) 2	2) počet stojacich pomníkov bitky pri Veľkých Vozokanoch
c) 4	3) počet dní bitky
d) 16	4) približný počet oslobodených kresťanských zajatcov
e) 60	5) počet obcí Požitavia, z ktorých sa ich obyvatelia zapojili do bitky
f) 150	6) približný počet zajatých Turkov
g) 1300	7) približný počet osmanských vojakov na začiatku bitky
h) 1652	8) približný počet kresťanských vojakov na začiatku bitky
i) 4000	9) rok, v ktorom sa bitka odohrala

3.* V súvislosti s bojmi s Osmanskou ríšou rozdeľte uvedené opevnené stavby do troch skupín: na tie, ktoré Turci dobyli, na tie, ktoré sa tureckým útokom ubránili a na tie, na ktoré Turci priamo nezaútočili. Do odpovedňového hárka zapíšte k jednotlivým skupinám iba správne písmeno.

a) Nitriansky hrad	d) Fíľakovský hrad	g) Turniansky hrad
b) Levický hrad	e) pevnosť Komárno	h) Bratislavský hrad
c) pevnosť Nové Zámky	f) hrad Modrý Kameň	i) hrad Vígľaš

4.* Na obrázkoch vidíte tri pohľady na objekty pevnosti v Komárne z roku 2021.

Do odpoveďového hárka správne zapíšte odpovede na nasledujúce otázky, týkajúce sa tejto významnej pevnostnej stavby.

- Napíšte meno a rod uhorského panovníka, ktorý nechal vybudovať prvú bastiónovú pevnosť v Komárne. Napíšte tiež názov významného uhorského mesta, ktorého obsadenie tureckými vojskami podnietilo výstavbu vtedy modernej pevnosti. Bol tento uhorský panovník korunovaný v Bratislave?
- Ktorá veľká živelná pohroma postihla pevnosť a zničila časť opevnenia v roku 1570?
- Z akého trvanlivého stavebného materiálu, okrem kameňa, bola pevnosť postavená? Pomôžte si aj jedným z obrázkov.
- Aký vnútorný geologický proces výrazne poškodil pevnosť v rokoch 1763 a 1783?
- Vojna s ktorou európskou mocnosťou dala podnet na opravu pevnosti na začiatku 19. storočia? Ktorý panovník vtedy túto mocnosť viedol? Podľa jeho mena sa tieto vojny aj označujú.

5.* Zo štvorice osobností vyberte vždy iba jednu, ktorá do danej skupiny nepatrí, a zapíšte ju do odpovedového hárku. Pohlavie osobností sa neberie do úvahy.

- a) Imrich Tököli, Štefan Bočkaj, František II. Rákoci, Adam Forgáč
- b) Leopold I., Mária Terézia, Maximilián II., Jozef II.

6.* Rozhodnite, či sú uvedené tvrdenia v súvislosti s obdobím 16. storočia v Uhorsku pravdivé alebo nepravdivé. Správnu odpoveď *áno/nie* označte (zakrúžkujte) v odpovedovom hárku.

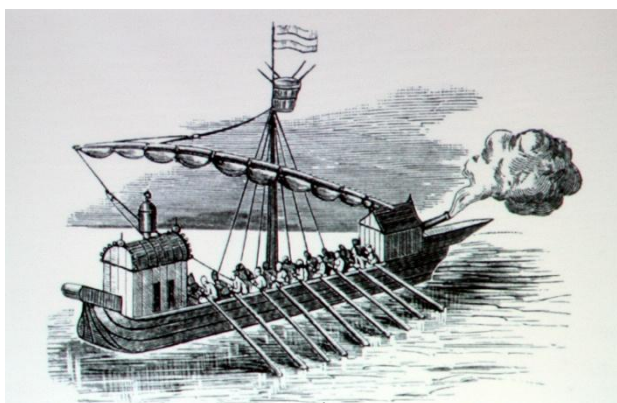
- a) Haas-mestá boli také, ktoré patrili priamo pod správu pokladnice tureckého sultána
- b) Ján Zápoľský povolil občanom nemeckej národnosti ostať natrvalo v Budíne.
- c) Korunovácie uhorských panovníkov sa v Bratislave konali od roku 1599.
- d) Slávnostná korunovácia uhorských kráľov sa konala v bratislavskom kostole františkánov, ktorého časť vidíte na *obrázku x*.
- e) Keď postup osmanských vojsk začal ohrozovať aj Dolné Rakúsko, viedlo to aj k väčšej zainteresovanosti panovníka k modernizácii pevnostných stavieb v Uhorsku.
- f) K významným renesančným pevnostiam na území dnešného Slovenska patril aj hrad Červený Kameň, ktorého časť vidíte na *obrázku y*.
- g) V bitke pri Plášťovciach v roku 1552 zvíťazili kresťanské vojská nad osmanskou armádou.
- h) Hrad Hajnáčku získali Turci tak, že podplatili jej strážcov.
- i) Označenie čajkári sa používalo pre vojakov, ktorí slúžili na riečnych lodiach, jednu z nich vidíte na *obrázku z*.

Obrázok x

Obrázok y

Obrázok z

7.* Búrlivé obdobie 16. a 17. storočia, boje s Osmanskou ríšou, drancovanie územia žoldnieri, ale aj neposlušnosť šľachty, boli inšpiráciou pre viaceré literárne útvary, označované ako piesne. Do odpovedového hárka zapíšete iba správnu kombináciu písmena a čísla, ktorá spája názov piesne s jej autorom, udalosťami či osobou, ktorej sa príbeh týka. Na fotografii vidíte súčasnú podobu rímskokatolíckeho kostola v Myjave.

a) Pieseň o muránskom zámku	1) neúspešná obrana hradu proti osmanskému útoku
b) Pieseň O sigetském zámku	2) dobytie sídla lúpežného rytiera Matiaša Bazalda
c) Pieseň o bitke moháčské	3) boj proti lúpežnému nájazdu cisárskych žoldnierov
d) Pieseň Myjava a kozáci	4) napísal ju neznámy český autor

8.* Na obrázku vytvorenom umelou inteligenciou vidíte pohľad na kamenný most v Sobôtke, ktorá je dnes miestnou časťou Rimavskej Soboty. Odpovedzte na nasledujúce otázky súvisiace s touto stavbou. Správnu odpoveď *áno/nie* označte (zakrúžkujte) v odpovedovom hárku.

- Je, respektíve bol, most v Sobôtke označovaný ako „tatársky“?
- Bol v minulosti využívaný pri poštovej doprave na linke Bratislava – Košice?
- Ide v súčasnej dobe o pamiatkovo chránený objekt, ktorý môžete navštíviť po dohode s miestnym múzeom?

9. Pozorne si prečítajte nasledujúce vety. Môžu nastať dve možnosti – buď sú vo vetách iba správne informácie (celé tvrdenie je správne), alebo je iba jedna informácia chybná. Ak vo vete nájdete nesprávnu informáciu, tak do odpovedového hárka uveďte jej správnu opravu. V prípade, ak sú všetky informácie vo vete správne, zakrúžkujte vyjadrenie *nebola tam nesprávna informácia*.

- Československí legionári, ktorých organizoval M. R. Štefánik (na obrázku je jeho socha umiestnená v parku v Piešťanoch), zviedli najväčšie boje na ruskom a talianskom fronte.
- Švédsko bolo pod nadvládou cárskeho Ruska až do roku 1917, keď získalo samostatnosť.
- Belgické mesto Ypres vstúpilo do dejín kvôli tomu, že v jeho okolí v roku 1915 nemecká armáda prvýkrát použila bojový plyn.
- Najmladší členovia talianskej-fašistickej mládežníckej polovojskovej organizácie, ktorej heslom bolo: „*Veriť, poslúchať, bojovať!*“, sa označovali ako Synovia duceho.
- V Rusku sa v roku 1917 odohrali tri revolúcie.

10. Ktorých päť štátov z uvedeného zoznamu netvorilo Radu piatich, ktorá rozhodovala na Parížskej mierovej konferencii o povojnovom (medzivojnovom) usporiadaní sveta (versailleský mierový systém)? Správne ich zapíšte do odpovedového hárka.

Čína – Taliansko – USA – Rusko – Nemecko – Francúzsko – Španielsko – Osmanská ríša – Veľká Británia – Japonsko

11. Do odpovedového hárka správne zapíšte chýbajúce informácie, názov alebo rok.

Deklarácia, ktorou sa Slováci prihlásili k spoločnému štátu s Čechmi, bola prijatá 30. októbra 1918 v meste so vtedajším názvom ... **A** ... Sv. Martin. Na obrázku vidíte galériu, ktorá má vo svojom názve rovnaké slovo. V júni roku ... **B** ... sa k moci na východe Slovenska na krátko dostali maďarskí komunisti, ktorí tam vyhlásili Slovenskú republiku rád. Prvá moderná vysoká škola na Slovensku, založená v roku ... **C** ..., nesie názov Univerzita Komenského. Od roku 1928 sa najvyšší štátny úradník na Slovensku, ktorý bol na čele Krajského úradu, volal krajský ... **D**

12. Spojte mená slovenských politikov s politickými stranami, v ktorých pôsobili, správne kombinácie písmen a čísel zapíšte do odpovedového hárka. Následne osobnosti rozdeľte do dvoch táborov, pričom v každom budú dva politici – zástancovia centralistickej koncepcie (centralisti) a zástancovia autonomistickej koncepcie (autonomistický blok), ku každej skupine stačí napísať správne písmená, ktoré sú uvedené pri jednotlivých politikoch.

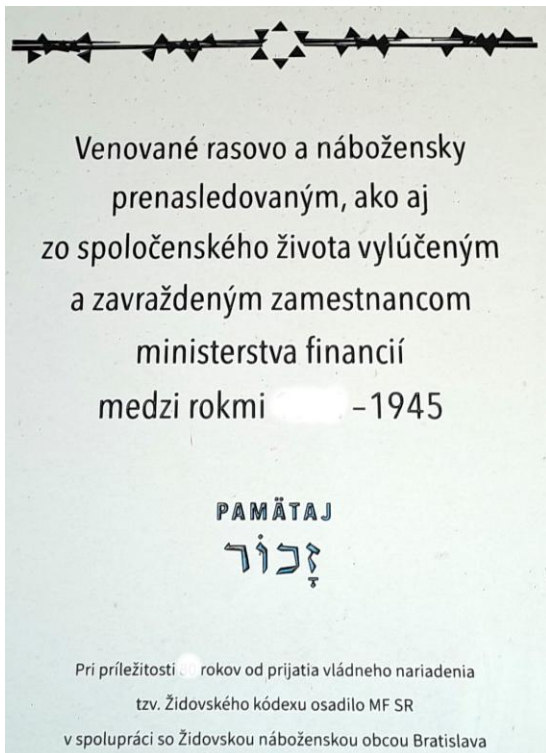
a) Andrej Hlinka	1) Sociálnodemokratická strana
b) Martin Rázus	2) Agrárna strana
c) Ivan Dérer	3) Slovenská ľudová strana
d) Vavro Šrobár	4) Slovenská národná strana

13. V každej z nasledujúcich viet vyberte z ponúknutých možností tú informáciu, ktorá zodpovedá skutočnosti a zapíšte ju do odpovedového hárka.

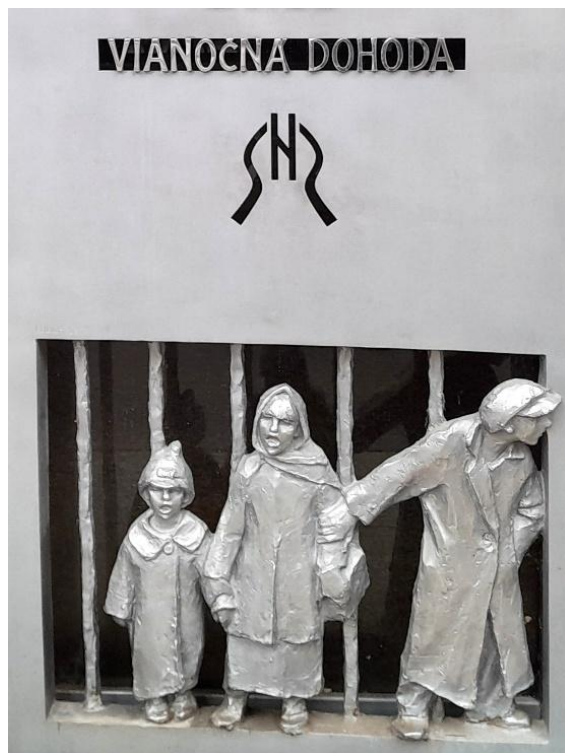
- a) Slovo bolševik znamená *označenie pre komunistu / hodnosť člena cárskej osobnej stráže / prezývku V.I. Ulianova v mladosti / označenie pre člena národnosocialistickej strany v Nemecku.*
- b) Autor podpisu dôležitého dokumentu je *signalizátor / surrealista / signatár / simulant.*
- c) Systém názorov, postojov a hodnotení vyjadrujúcich záujmy a ciele istej spoločenskej skupiny, sa označuje pojmom *iracionalita / inklúzia / ideológia / ischémia.*
- d) Preberanie podnikov, obchodov a domov, ktoré predtým vlastnili židovskí občania, sa označuje pojmom *aktivácia / arizácia / akvizícia / alokácia.*
- e) Medzinárodné alebo veľmocenské rozhodovanie a urovnávanie sporov medzi dvoma štátmi sa označuje termínom *arbitráž / vernisáž / depiláž / depistáž.*
- f) Uvádzanie vecí do predchádzajúceho stavu (vrátením alebo nahradením odňatého majetku) sa označuje pojmom *privatizácia / konsolidácia / reštitúcia / satisfakcia.*

14. Z uvedeného zoznamu vytvorte dvojice udalostí a rokov, ktoré spolu súvisia. Vytvorte správne kombinácie písmen a čísel a zapíšte ich do odpovedového hárka.

a) „Ochranná zmluva“ medzi SR a Nemeckou ríšou	1) 1942
b) Mnichovská konferencia	2) 1941
c) vládne nariadenie SR tzv. židovský kódex (<i>obrázok x</i>)	3) 1943
d) program SNR – Vianočná dohoda (<i>obrázok y</i>)	4) 1945
e) začala sa bitka o Stalingrad	5) 1944
f) prebehlo SNP	6) 1938
g) vznikla Organizácia spojených národov	7) 1940
h) Nemecko porazilo Francúzsko (obsadenie Paríža)	8) 1939

Obrázok x

Obrázok y

15. Počas druhej svetovej vojny sa odohrali tri konferencie vtedajších svetových lídrov, ktorých krajiny sa stali víťazmi tohto vojenského konfliktu. *Obrázok x* predstavuje fiktívny propagačný plagát, vytvorený pomocou umelej inteligencie, a zobrazuje tých lídrov, ktorí sa stretli v Teheráne. *Obrázok y*, tiež vytvorený pomocou umelej inteligencie, zobrazuje lídrov víťazných krajín na začiatku ich poslednej spoločnej konferencie ešte pred porážkou Japonska.

Obrázok x

Obrázok y

Do odpovedového hárka napíšte správne odpovede na nasledujúce otázky:

- V ktorom roku prišlo k prvému stretnutiu svetových politických lídrov v Teheráne?
- Pod akým menom je známy líder, ktorý je na obrázkoch vpravo?
- Kde (v akom meste) sa uskutočnila druhá konferencia vo februári 1945, ktorej sa zúčastnili rovnakí aktéri?
- Na *obrázku y*, ktorý sa vzťahuje k začiatku tretej konferencie, je jedna osoba iná. Stačí, ak napíšete jej priezvisko.

16. V nasledujúcom texte, ktorý popisuje nastolenie komunistickej diktatúry v Československu, doplňte v odpovedovom hárku chýbajúce informácie.

Po konci druhej svetovej vojny neprišlo k obnoveniu parlamentnej demokracie v takej podobe, ako to bolo počas existencie 1. ČSR. Najsilnejšie politické zoskupenia, ktoré sa zúčastnili odboja, vytvorili Národný ... **A** Iba tieto strany sa zapojili do volebného boja v roku 1946. V českých krajinách vyhrala voľby Komunistická strana Československa, na Slovensku ... **B** ... strana. Celkovo však väčší vplyv získali komunisti. Demokratické tendencie boli systematicky potláčané, a tak vo ... **C** ... 1948, po neúspešnom pokuse opozície o rekonštrukciu vlády, komunisti úplne prevzali moc.

17. Pozorne si prečítajte nasledujúce vety. Môžu nastať dve možnosti – buď sú vo vetách iba správne informácie (celé tvrdenie je správne), alebo je iba jedna informácia chybná. Ak vo vete nájdete nesprávnu informáciu, tak do odpovedového hárka uveďte jej správnu opravu. V prípade, ak sú všetky informácie vo vete správne, zakrúžkujte vyjadrenie nebola tam nesprávna informácia.

- a) Projekty UNRRA a Marshallov plán sa spájajú s poskytnutím materiálnej a finančnej pomoci európskym štátom zo strany USA po skončení prvej svetovej vojny.
- b) Zástupný vojenský konflikt medzi veľmocami sa po skončení druhej svetovej vojny preniesol aj do Kórey, ktorá bola až do konca druhej svetovej vojny ovládaná Japonskom.

(Na obrázku vidíte pomník, ktorý symbolizuje utrpenie kórejských žien.)

- c) V roku 1975 sa uskutočnila v Helsinkách konferencia, ktorá bola zameraná na riešenie otázok spolupráce a bezpečnosti v Európe.
- d) Teroristické útoky na Svetové obchodné centrum v USA sa udiali v roku 2011.

18. Do odpovedového hárka zapíšte správne odpovede na nasledujúce otázky.

- a) Ktorá osobnosť bola symbolom obrodného reformného procesu, často označovaného ako „socializmus s ľudskou tvárou“, ktorý prebiehal počas niekoľkých mesiacov roku 1968 a skončil okupáciou územia Československa? Stačí priezvisko.
- b) Doplňte názov hlavnej politickej sily spojenej s Nežnou revolúciou na Slovensku v roku 1989. Jej originálne logo/odznak vidíte na obrázku.
- c) Kto viedol rokovania s Václavom Klausom v roku 1992 o rozdelení Českej a Slovenskej federatívnej republiky? Stačí priezvisko.
- d) Ako sa volal prvý prezident Slovenskej republiky po roku 1993? Stačí priezvisko.
- e) V ktorom roku vstúpila Slovenská republika do Európskej únie a NATO?

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Barbora Kopuncová

Redaktorka: Mgr. Nikoleta Kovalčíková

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Ella Rabatinová, umelá inteligencia Microsoft Copilot a ChatGPT

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Vydavateľ: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2026